

Natuurvisie Zeeland

2017 - 2022

NOTA VAN ANTWOORD | VOORSTEL TOT WIJZIGINGEN

Natuurvisie Zeeland

Nota van antwoord en voorstel tot wijzigingen

Datum: 7 maart 2017
Auteur: Gedeputeerde Staten van Zeeland

Inhoudsopgave

Inleiding	7
Antwoord op de zienswijzen	9
zienwijze Zeeuwse Milieufederatie	9
zienswijze Rijkswaterstaat	10
zienswijze Vereniging Nehalenniagebied	13
zienswijze mw. de Vos	14
Voorstel tot wijzigingen	17
wijzigingen naar aanleiding van de zienwijzen	17
wijzigingen naar aanleiding van het evaluatierapport van PBL	19
overige wijzigingen	21
Bijlagen	
zienwijze Zeeuwse Milieufederatie	25
zienswijze Rijkswaterstaat	28
zienswijze Vereniging Nehalenniagebied	30
zienswijze mw. de Vos	32

Inleiding

In de openbare vergadering van 16 december 2016 hebben Provinciale Staten de ontwerp-Natuurvisie Zeeland 2017-2022 unaniem vastgesteld. De ontwerp-Natuurvisie is daarna ter inzage gelegd van 4 januari 2017 tot en met 15 februari 2017 met de mogelijkheid tot het indienen van zienswijzen door eenieder. Op 25 januari 2017 heeft het Planbureau voor de Leefomgeving het rapport “*Lerende evaluatie van het natuurpact – naar nieuwe verbindingen tussen natuur, beleid en samenleving*” gepubliceerd. Dit rapport is opgesteld in opdracht van Rijk en provincies om, drie jaar na het sluiten van het Natuurpact, het gedecentraliseerde natuurbeleid te evalueren.

Op basis van zienswijzen die zijn ingebracht op de ontwerp-Natuurvisie en naar aanleiding van conclusies en aanbevelingen uit het evaluatierapport van het PBL worden door GS aan PS wijzigingen in de ontwerp-Natuurvisie voorgesteld. Daarnaast worden ook enige wijzigingen voorgesteld als verduidelijking van de inhoud of naar aanleiding van de stand van zaken van het provinciale Natuurbeleid.

Al deze wijzigingen, alsmede antwoorden op de ingebrachte zienswijzen, zijn opgenomen in deze nota. Deze nota en een gewijzigde versie van de Natuurvisie worden ter besluitvorming aan PS aangeboden. De in deze nota voorgestelde wijzigingen zijn in de bijgevoegde aangepaste Natuurvisie gemarkeerd aangegeven.

GS verzoeken PS in te stemmen met de wijzigingen zoals voorgesteld in deze nota. Met goedkeuring en vaststelling van deze nota worden de wijzigingen in de Natuurvisie overgenomen en is de Natuurvisie Zeeland 2017-2022 daarna van kracht.

Antwoord op de zienswijzen

De ontwerp-Natuurvisie is conform afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht voor een ieder ter inzage gelegd 4 januari 2017 t/m 15 februari 2017.

In deze periode zijn vier zienswijzen ingediend door de Zeeuwse Milieufederatie (mede namens Stichting Het Zeeuwse Landschap en Vereniging Natuurmonumenten), Rijkswaterstaat, Vereniging Nehalenniagebied en mw. H. de Vos

Hieronder zijn de reacties per indiener verwoord en voorzien van onze reactie. Eventuele wijzigingen in de Natuurvisie naar aanleiding van de zienswijzen zijn in het volgende hoofdstuk opgenomen. De zienswijzen zijn als bijlage bij deze nota gevoegd.

Zienswijze Zeeuwse Milieufederatie (nr. 17002608)

De ZMf vraagt in haar zienswijze aandacht voor drie zaken: het agrarisch natuurbeheer (hoofdstuk Natuurbeheer), het hoofdstuk natuurontwikkeling en de in het hoofdstuk natuurverbreding voorgestelde multifunctionele bufferzones.

1. Agrarisch natuurbeheer

De ZMf vindt het terecht dat bij het Natuurpact besloten is om nu expliciet te werken aan een effectiever en efficiënter systeem. De ZMf vindt het gewenst dat in de Natuurvisie wordt aangegeven hoe en wanneer het natuureffect van het agrarisch natuurbeheer via monitoring gemeten gaat worden.

Antwoord:

Voor de monitoring van het Agrarisch natuur- en landschapsbeheer in de loop van 2015/2016 door de provincies gezamenlijk een landelijke systematiek ontwikkeld die het mogelijk maakt het ANLb te evalueren en de effectiviteit ervan te beoordelen. De verantwoordelijkheid voor de beheermonitoring ligt bij het agrarisch collectief Poldernatuur Zeeland, de Provincie is verantwoordelijk voor de beleidsmonitoring en werkt de aanpak hiervan verder uit in het *Provinciaal Monitoringsplan Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer 2017 – 2021*. Dit plan sluit aan bij het Provinciaal Monitoringsplan voor het gehele natuurbeleid. In de Natuurvisie zal op hoofdlijnen worden aangegeven hoe het Zeeuwse ANLb wordt gemonitord (zie wijzigingsvoorstel 1).

2. Natuurontwikkeling

De ZMf vindt het gewenst om in het hoofdstuk natuurontwikkeling expliciet te vermelden dat er via zogenaamde kleine planwijzigingen flexibel met de begrenzing van de nieuw natuur kan worden omgegaan als het mogelijk is om relevante aankoopkansen te benutten. Bij de herijking van de Ecologische Hoofdstructuur in 2013 is dit desgevraagd toegezegd. Dit betreft met name de verder afronding oudlandreservaten als de Sint-Laurensse Weihoek, de Oude Veerseweg en de Yerseke Moer. Als er zich daar, mogelijk na ruiling via de grondbank, aankoopmogelijkheden voordoen, kunnen deze via een kleine planwijziging benut worden,

waarbij tegelijkertijd elders minder kansrijke begrensde nieuwe natuur geschrapt kan worden. Op deze manier worden de kerngebieden uitgebouwd en kunnen boeren relatief slechte landbouwgrond afstoten ten behoeve van natuurontwikkeling.

Antwoord:

Het flexibel omgaan met de begrenzing van de nieuwe natuur door kleine wijzigingen van het Natuurbeheerplan Zeeland is onder voorwaarden mogelijk. Het gaat dan om percelen waarvan bij de herijking de verwerking niet kansrijk werd geacht, maar die wel een bijdrage kunnen leveren aan internationale natuurdoelen en/of het robuuster maken van het Natuurnetwerk Zeeland.

In de Natuurvisie wordt aan het eind van hoofdstuk 3 - Natuurontwikkeling een passage opgenomen over de voortgang van de ontwikkelopgave voor het Natuurnetwerk Zeeland waarin aandacht wordt besteed aan het flexibel omgaan met de begrenzing van nieuwe natuur door de mogelijkheid van kleine planwijzigingen. Omdat deze passage mede voortvloeit uit aanbevelingen uit het evaluatierapport van PBL wordt het voorstel tot tekstwijziging verwoord onder *Wijziging naar aanleiding van het evaluatierapport PBL* (wijzigingsvoorstel nr. 6)

3. Multifunctionele bufferzones

Verdienmodellen die mogelijk nodig zijn om bepaalde vormen van multifunctionele bufferzones renderend te laten zijn voor agrarische of overige particuliere eigenaren mogen niet ten koste gaan van de natuurwaarden, het landschap of de rust, ruimte en openheid. Kortom het middel moet niet erg zijn de kwaal.

Antwoord:

Uitgangspunt is inderdaad dat de verdienmodellen bijdragen aan het verhogen van de biodiversiteit. Via wijzigingsvoorstel nr. 2 wordt de strekking van deze aanbeveling opgenomen in de Natuurvisie.

Zienswijze Rijkswaterstaat (nr. 17003140)

Rijkswaterstaat schetst in haar zienswijze haar belang, taken en verantwoordelijkheden als grootste beheerder van een aantal Natura 2000-gebieden in de zuidwestelijke Delta. Daarnaast geeft Rijkswaterstaat vijf aandachtspunten mee voor de Natuurvisie.

1. Aandacht voor integrale beleidsvorming en ontwikkelingen en voor verbindingen met duurzaamheid

Rijkswaterstaat constateert dat de Natuurvisie vooral een visie op hoofdlijnen is en dat aanleiding voor het opstellen ervan vooral gevonden is in de verplichtingen vanuit de Wet natuurbescherming. Rijkswaterstaat geeft aan dat hierdoor kansen voor integrale beleidsvorming en ontwikkelingen en voor verbindingen met duurzaamheid mogelijk worden gemist.

Antwoord:

De Natuurvisie Zeeland is inderdaad een visie op hoofdlijnen. Artikel 1.7, lid 2 van de Wet natuurbescherming schrijft voor dat een provinciale natuurvisie de hoofdlijnen omvat van het te voeren provinciale beleid gericht op het behoud en het zo mogelijk versterken van de biologische diversiteit en het duurzame gebruik van de bestanddelen daarvan. Hiertoe behoort in elk geval:

- het beleid gericht op de uitvoering van de inspanningsverplichting ten aanzien van de bescherming, de instandhouding of het herstel van biotopen en leefgebieden van Vogelrichtlijnsoorten;

- het behoud of het herstel van een gunstige staat van instandhouding van soorten en habitats van de Habitatrichtlijn;
- het behoud of het herstel van een gunstige staat van instandhouding van Rode Lijstsoorten;
- de totstandkoming en instandhouding van een samenhangend provinciaal natuurnetwerk dat onderdeel uitmaakt van het natuurnetwerk Nederland.

Daarnaast is er ook een praktische reden om de Natuurvisie te beperken tot de hoofdlijnen van het provinciale natuurbeleid, omdat dit beleid zeer veel facetten kent en de nadere uitwerking daarvan in één document zou resulteren in een moeilijk leesbaar en honderden pagina's tellende beleidsnota.

In de Natuurvisie Zeeland is ons inziens wel degelijk aandacht voor integrale beleidsvorming en ontwikkelingen en voor verbindingen met duurzaamheid. Zo wil de Provincie betrokken partijen bij elkaar brengen wanneer de uitvoering van maatregelen vanuit het Deltaprogramma vragen om aanpassing van inrichting en beheer van de natuur in een bepaald Deltawater. Om zo samen met hen een helder samenwerkingsproces uit te werken met als doel de inrichting, het beheer en de bescherming van de natuurgebieden in de Deltawateren ecologisch zo optimaal mogelijk te laten functioneren.

Andere onderwerpen die integraal worden opgepakt zijn:

- het faciliteren en stimuleren van proactieve soortenbescherming met gemeenten, maatschappelijke partners en bedrijfsleven, samenwerking op het gebied van handhaving;
- onderzoek naar overlast vanuit natuurgebieden met andere overheden, terreinbeherende organisaties en de landbouwsector;
- het opstellen van een agenda voor integrale ontwikkeling van agrarisch natuurbeheer samen met betrokken partijen, samenwerking in ecologisch bermbeheer; bij natuurontwikkelingen streven naar synergie met waterbeheer (en andersom bij uitwerking KRW-beleid streven naar synergie met overige natuurdoelen);
- het opstellen van een Langetermijnperspectief Westerschelde en een Oosterscheldevisie;
- met betrokken partijen concrete doelen en uitvoeringsstrategieën formuleren voor Natuurverbreding (over versterken van de relatie tussen natuur en economie, slimme natuurcombinaties, ecosysteemdiensten, het vergroten van maatschappelijke betrokkenheid, etc.);
- het stimuleren en faciliteren van multifunctionele bufferzones langs kwetsbare natuurgebieden o.a. middels de uitvoering van een pilot waarin duurzame landbouw wordt gecombineerd met actieve soortenbescherming; bij uitvoering van de provinciale natuuropgave zoeken naar koppelingen met het beleid van andere overheden en maatschappelijke partners en het aanbod aan andere overheden, maatschappelijke partijen en bedrijven om samen met de Provincie een Zeeuws Natuurmanifest op te stellen en te ondertekenen.

2. Ecologisch bermbeheer

In paragraaf 2.2 wordt kort ingegaan op het belang van bermen en mogelijke afzet van maaisel. Elders in de Natuurvisie komt dit niet terug, terwijl juist de bermen een natuurlijk kapitaal vormen en ook een enorm potentieel hebben voor het ecosysteem.

Antwoord:

De Natuurvisie is een beleidsnota op hoofdlijnen (zie ook het antwoord onder 1), daarom wordt verder in de visie niet dieper op ecologisch bermbeheer ingegaan. De uitkomsten van het onderzoek naar de mogelijkheden van samenwerking tussen betrokken partijen met betrekking tot ecologisch bermbeheer zal worden gerapporteerd. GS stellen PS op de hoogte van de uitkomsten.

In paragraaf 2.2 wordt het natuurlijk kapitaal dat door (ecologisch beheerde) bermen wordt gevormd erkend, alsmede het ecologische, maar ook economische belang ervan.

3. Zwerfvuil en plastic afval in water en zee

Rijkwaterstaat vraagt om in de Natuurvisie aandacht te besteden aan het probleem van zwerfvuil en plastic afval in water en zee. Deze vervuiling (met alle gevolgen van dien) is ook terug te vinden in de natuur op het land.

Antwoord:

De Natuurvisie schetst het provinciale natuurbeleid op hoofdlijnen. Voorstellen tot maatregelen om het probleem van zwerfvuil en plastic in water en zee aan te pakken zijn te zeer een detail en horen meer thuis in milieu- en duurzaamheidsbeleid. Dan nog is het de vraag of dit primair een taak is voor de provinciale overheid. Het kan in ieder geval zeker niet in de Provincie Zeeland alléén worden opgelost.

Desalniettemin is het een serieus probleem, niet in de laatste plaats voor het ecosysteem. Misschien kunnen maatschappelijke ideeën of initiatieven een (deel)oplossing bieden. Voorlichting als onderdeel van natuureducatie kan misschien ook bijdragen aan (een deel van) het probleem. In het kader van natuurverbreding en natuurbeleving wil de Provincie in samenspraak met maatschappelijke partners de ambities op het vlak van maatschappelijke betrokkenheid en de verbinding tussen natuur en economie, respectievelijk natuureducatie verder uitwerken in concrete doelen en beleidsstrategieën (zie hoofdstukken 5 (t/m 5.2) en 6.2 van de Natuurvisie). Wij houden ons aanbevolen voor concrete ideeën van Rijkwaterstaat met betrekking tot de aanpak van deze problematiek.

4. Herstelmaatregelen in de Deltawateren 1

Verzoek om de passage op p. 38 over het voorbeeld van het Volkerak-Zoommeer meer te verduidelijken, door met name aan te geven dat het draait om zowel terugkeer van getijdenbeweging in de Grevelingen om de waterkwaliteit met betrekking tot zuurstofloosheid te verbeteren, als de doelstelling van een zout Volkerak-Zoommeer met beperkt getij om de waterkwaliteit te verbeteren (met name met betrekking tot blauwalgen).

Antwoord:

Het aangehaalde voorbeeld van het Volkerak-Zoommeer is een van de maatregelen uit de ontwerp-Rijksstructuurvisie Grevelingen – Volkerak-Zoommeer en is bedoeld als voorbeeld van een maatregel ten gunste van de waterkwaliteit en het bevorderen van een meer dynamisch ecosysteem, maar tevens vraagt om inrichtingsmaatregelen die er voor zorgen dat de natuur zich ecologisch goed aanpast aan de veranderingen. Dit staat zo ook in de tekst van de Natuurvisie. De terugkeer van getijdenbeweging in de Grevelingen om de waterkwaliteit met betrekking tot zuurstofloosheid te verbeteren is een ander voorbeeld van een maatregel uit de ontwerp-Rijksstructuurvisie Grevelingen – Volkerak-Zoommeer.

5. Herstelmaatregelen in de Deltawateren 2

Op p. 39 en ook elders in de Natuurvisie wordt het Deltaprogramma Zuidwestelijke Delta genoemd; dit kan beter het Deltaprogramma / Voortschrijdend Uitvoeringsprogramma Zuidwestelijke Delta worden genoemd. Bovendien gaat dit Deltaprogramma over Veiligheid en Zoetwater en niet over Natuur.

Antwoord:

De naam Deltaprogramma Zuidwestelijke Delta wordt gewijzigd in Deltaprogramma / Voortschrijdend Uitvoeringsprogramma Zuidwestelijke Delta (wijzigingsvoorstel 3).

Het Deltaprogramma (/ Voortschrijdend Uitvoeringsprogramma) Zuidwestelijke Delta kent één doel: een klimaatbestendig en veilig, economisch vitaal én een ecologisch veerkrachtig Deltagebied met voldoende zoet water voor nu en in de toekomst. Natuur maakt dus wel degelijk onderdeel uit van de doelstelling van het Deltaprogramma. Zie ook:

<https://www.deltacommissaris.nl/deltaprogramma/inhoud/gebieden-en-generieke-themas/zuidwestelijke-delta> en <https://www.zwdelta.nl/over-zuidwestelijke-delta>.

Zienswijze Vereniging Nehalenniagebied (nr. 17002567)

De vereniging Nehalenniagebied beschrijft in haar zienswijze de doelstelling van de vereniging (behoud en verbetering van de natuurlijke schoonheid van het Nehalenniagebied gelegen aan de noordoostzijde van Domburg) en geeft een korte algemene reactie op de Natuurvisie. Daarnaast brengt de vereniging twee concrete zaken in:

1. Behoud openheid duinen en strand

Het overgangsgebied tussen bebouwd gebied en de duinen en de zee is zeer kwetsbaar. Recreatie en bebouwing rukken langzaam op, terwijl juist de recreatie belang heeft bij rust en ruimte. Daar komen toeristen voor naar Zeeland en maakt Zeeland uniek om te wonen.

De Vereniging Nehalenniagebied pleit daarom voor het openhouden van duinen en stranden en voor een provinciaal principeverbod van bebouwing in de duinen en op de stranden.

Antwoord:

De Wet natuurbescherming biedt provincies de mogelijkheid om "bijzondere provinciale landschappen" aan te wijzen. Provinciale Staten hebben bij vaststelling van de Verordening Ruimte Provincie Zeeland (VRPZ) op 28 september 2012 (eerste wijziging 11 maart 2016) reeds landschappen, landschapselementen en cultuurhistorische elementen van provinciaal belang aangewezen, vanwege hun herkenbaarheid en bijzondere identiteit. De Zeeuwse stranden en duinen zijn in de VRPZ benoemd als landschappen van provinciaal belang. De VRPZ bepaalt dat nieuwe bebouwing of nieuwe vormen van grondgebruik niet mogen leiden tot een significante aantasting van de waardevolle landschappen van provinciaal belang. Ook mag dit niet leiden tot een significante vermindering van oppervlakte van de gronden of tot een significante aantasting van de samenhang tussen gebieden. Deze bepalingen moeten worden geborgd in gemeentelijke bestemmingsplannen.

Met de concept Zeeuwse Kustvisie wordt ingezet op het beschermen, versterken en beleven van de Zeeuwse Kust. In de kustvisie wordt voor specifieke zones ingezet op het beschermen van natuur- en landschapswaarden enerzijds en het bieden van ontwikkelmogelijkheden anderzijds. U kunt de concept Zeeuwse Kustvisie vinden via <https://www.zeeland.nl/ruimte/zeeuwse-kustvisie>. Hier is per gebied aangegeven welke uitgangspunten gelden.

2. Natura 2000-beheerplan "De Manteling"

In 2018 wordt het Natura-2000-beheerplan "De Manteling" vastgesteld. De vereniging wil graag haar inbreng geven m.n. voor wat betreft de overgangszone tussen de Manteling en de bebouwde kom van Domburg.

Antwoord:

Het Natura 2000-beheerplan Manteling van Walcheren is in voorbereiding en wordt in 2017 ter inzage gelegd, waarbij een ieder zienswijzen kan indienen. Ideeën zijn ook voor die tijd welkom en kunnen worden ingebracht via beheerplan@zeeland.nl. Deze ideeën moeten wel aansluiten bij de Natura 2000 kaders, waarbij de doelen zoals geformuleerd in het Aanwijzingsbesluit leidend zijn.

Zienswijze mw. de Vos (nr. 17001805)

Mevrouw de Vos geeft in haar zienswijze aanbevelingen mee voor het beheer en de toegankelijkheid van natuurgebieden, de bescherming van jonge duinen en voor het landschapsbeleid, o.m. in relatie tot de Kustvisie.

1. Toegankelijkheid en beleving van natuurgebieden

Het streven naar minimaal 90% toegankelijke of beleefbare natuur en het bevorderen van recreatief medegebruik is vaak onwenselijk. Het levert verstoring, vertrapping, kapot rijden en rommel op. Loslopende honden zijn een probleem.

Antwoord:

De doelstelling van toegankelijk of beleefbare natuur is overeenkomstig de doelstelling in de provinciale begroting verhoogd naar 90%. Het beleven van natuur, de mogelijkheid om van de natuur te kunnen genieten en van de natuur te leren, draagt positief bij aan ons welbevinden, onze gezondheid en onze woon- en werkomgeving. Daarnaast vergroot natuurbeleving ook de betrokkenheid bij natuur en de waardering ervoor. Dit kan het draagvlak voor natuurbescherming, -beheer en -ontwikkeling versterken. In de online enquête gaven de stakeholders aan dat zij natuurbeleving het belangrijkste onderwerp vinden voor de toekomst van de natuur in Zeeland (op de voet gevolgd door biodiversiteit). De toegankelijkheid van natuurgebieden draagt sterk bij aan natuurbeleving. Wel geldt als voorwaarde dat er een balans moet zijn tussen natuurbeleving en natuurkwaliteit. Natuurbeleving (en dus ook toegankelijkheid) mag niet leiden tot aantasting van natuurwaarden. Dit staat al min of meer in de Natuurvisie vermeld, maar kan nog iets explicie-ter onder de aandacht worden gebracht. Daarom wordt er een wijziging voorgesteld in de tekst van paragraaf 6.1 *Extra recreatieve voorzieningen* (wijzigingsvoorstel 4).

2. Beheer van natuurgebieden

Het beheer van natuurgebieden moet beter. Niet grote grazers, maar natuurliefhebbers moeten beheren.

Antwoord:

In het Decentralisatieakkoord, het Natuurpact en de Overeenkomst met de Manifestpartijen zijn afspraken gemaakt over de kwaliteit van het Natuurnetwerk Nederland (waartoe ook het Natuurnetwerk Zeeland behoort). De natuurkwaliteit in de gebieden van het Natuurnetwerk Zeeland (inclusief de Natura 2000-gebieden) moet op orde zijn. Daarom werkt de Provincie met terreinbeheerders voortdurend aan het effectiever en efficiënter maken van het beheer van de natuurgebieden.

In het Natuurbeheerplan Zeeland en in de beheerplannen van de Natura 2000-gebieden is aangegeven welke natuurdoelen worden nagestreefd, welk soort natuur (soorten, habitats) in stand gehouden of ver-

sterkt moet worden. De natuurgebieden worden gemonitord en om de zes jaar wordt de kwaliteit geëvalueerd. Op basis daarvan kan worden nagegaan of de doelen worden gehaald en of het beheer effectief is. Als blijkt dat het beheer niet toereikend is, moet dit worden aangepast.

De Provincie heeft een inspanningsverplichting voor het halen van de afgesproken natuurdoelen. Bij de verlening van subsidie voor natuurbeheer worden met de beheerders zesjarige afspraken gemaakt. Beheerders zijn vrij om te kiezen op welke manier ze de doelen willen behalen. In sommige gevallen wordt er voor gekozen om in (delen) van natuurgebieden begrazingsbeheer toe te passen. Begrazing wordt ingezet om gebieden open te houden en kan voor meer variatie zorgen in de begroeiing, met veel overgangen en mozaïekstructuren, wat weer aantrekkelijk is voor bepaalde planten en dieren. Bijkomend voordeel is dat ze een alternatief zijn voor machines die lopen op fossiele brandstof en nauwelijks tot geen verstoring geven in tegenstelling tot machines of mensen met gereedschappen.

3. Bescherming van jonge duinen

Om jonge duinen een kans te geven moet er veel meer worden afgezet.

Antwoord:

De bescherming van de jonge (embryonale) duinen is opgenomen in het Beheerplan Natura 2000 Voor-delta (2015 -2021) (tussen Westkapelle en Maasvlakte) en wordt opgenomen in het nog vast te stellen Natura 2000-beheerplan Kop van Schouwen.

Hierin is/wordt bepaald dat stranden waar embryonale duinen voorkomen niet mechanisch mogen worden geschoond en bij het handmatig verwijderen van afval met de hand wordt in de broedtijd van de strandplevier een veiligheidsmarge van 150 meter in acht genomen. Voor alle voertuigen (met een ontheffing of ten behoeve van handhaving) geldt dat ze langs de hoogwaterlijn moeten rijden (het 'natte' deel van het strand) tot aan de strandopgang of andere bestemming (bevoorrading strandpaviljoen), zodat eventuele duinvorming of broedende strandplevieren niet worden verstoord. Ook is het van belang dat het winter-vloedmerk blijft liggen, aangezien dit een belangrijk begin stadium is voor embryonale duinvorming. In het Beheerplan Kop van Schouwen wordt voorgesteld om de embryonale duintjes in de broedtijd af te sluiten.

4. Landschap

Landschap en beeldkwaliteit zijn heel belangrijk. Strand en duinen moeten leeg blijven. Zeeland moet de donkerste Provincie zijn. Liefst één groot windmolenpark op land bij Vlissingen-Oost en verder nergens.

Antwoord:

Zie antwoord bij reactie 1 van de zienswijze van de Vereniging Nehalennia hierboven. In de Natuurvisie geven wij aan dat we de kwaliteiten rust/stilte, open horizon/ruimte én duisternis niet alleen willen behouden in het belang van natuurwaarden, maar ook voor de beleving van het landschap en de omgeving door bewoners en bezoekers van Zeeland (toerisme, leefbaarheid, vestigingsklimaat, gezondheid). Op welke wijze aan het behoud van de omgevingskwaliteiten vorm gegeven zal worden, wordt uitgewerkt in het proces van totstandkoming van de Omgevingsvisie (2018 – 2024).

In de Verordening Ruimte Provincie Zeeland (VRPZ) zijn zogenaamde windmolenconcentratiegebieden aangewezen. Deze sluiten aan bij grootschalige industriegebieden en grote infrastructurele werken. Het gaat om windmolenparken bij de Oosterscheldekering, Sloegebied, Kreekraksluizen/Schelde Rijnkanaal, Kanaalzone en Krammersluizen. Daarnaast zijn er nog negen zogenaamde "overige locaties" aangewezen waar vervanging van de huidige windturbines door hogere is toegestaan en het aantal windmolens onder voorwaarden beperkt mag toenemen (maximaal twee per locatie). Op alle andere locaties met windmolens

is opschaling en uitbreiding met grootschalige windturbines niet mogelijk. Wel is hier vernieuwing toegestaan en worden bestaande rechten op deze locaties worden gerespecteerd.

5. Kustvisie

Vóór: het Brouwerseiland, het Nollebosplan (meer bos erbij), de Zeeuwse Lagune (surfschool naar een andere plek in het Veerse Meer, strandpaviljoen the View niet in de duinen, maar verderop op het asfaltgedeelte bij de Banjaard).

Antwoord:

Dit zijn allemaal onderwerpen die erg in detail gaan voor de Natuurvisie, en waarvoor de kaders van het provinciaal beleid vooral vastliggen in het ruimtelijk spoor (Omgevingsplan, Verordening Ruimte en Kustvisie). Het is niet de bedoeling dat de Natuurvisie dit beleid doorkruist dan wel overschrijft. Bovendien ligt de eerste verantwoordelijkheid voor dit soort specifieke projecten bij de gemeenten. De Provincie stelt bovengenoemde kaders en toetst daarop.

Voorstel tot wijzigingen

De hieronder voorgestelde wijzigingen op de Natuurvisie zijn opgesplitst in wijzigingen naar aanleiding van ingebrachte zienswijzen, naar aanleiding van het evaluatierapport van PBL en overige wijzigingen.

De wijzigingen worden doorlopend genummerd en zijn in **rood** weergegeven.

In de tekst van de Natuurvisie zijn er verder nog kleine wijzigingen doorgevoerd die verder van geen invloed zijn op de inhoud. Het gaat dan om taalkundige verbeteringen en actualisaties, zo werd bv. hier en daar de Wet natuurbescherming nog aangekondigd, terwijl die per 1-1-2017 in werking is getreden en is nu ook een passage toegevoegd over de procedure vanaf vaststelling ontwerp-Visie in december 2016 tot nu). Deze wijzigingen zijn in de Natuurvisie ook met **rood** aangeduid, maar worden hieronder niet vermeld. Voor de motivering van de wijzigingen naar aanleiding van de zienswijzen wordt verwezen naar het hoofdstuk hiervoor *Antwoord op de zienswijzen*.

Wijzigingen naar aanleiding van de zienwijzen

1. Zeeuwse Milieufederatie – monitoring agrarisch natuurbeheer

Aan het einde van paragraaf 2.2.1 – Agrarisch natuur- en landschapsbeheer wordt toegevoegd:

Monitoring Agrarisch natuur- en landschapsbeheer

Voor de monitoring van het Agrarisch natuur- en landschapsbeheer is in de loop van 2015/2016 door de provincies gezamenlijk een landelijke systematiek ontwikkeld die het mogelijk maakt het ANLb te evalueren en de effectiviteit ervan te beoordelen. Bij de monitoring wordt onderscheid gemaakt tussen beheermonitoring (het verzamelen van natuurgegevens in en rond beheereenheden die nodig zijn om het agrarisch beheer goed uit te kunnen voeren) en beleidsmonitoring (het verzamelen van gegevens op provinciale schaal om de realisatie van de beleidsdoelen op provinciaal, landelijk en Europees niveau te evalueren). De verantwoordelijkheid voor de beheermonitoring ligt bij het agrarisch collectief Poldernatuur Zeeland, de Provincie is verantwoordelijk voor de beleidsmonitoring en werkt de aanpak hiervan verder uit in het *Provinciaal Monitoringsplan Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer 2017 – 2021*. Dit plan sluit aan bij het Provinciaal Monitoringsplan voor het gehele natuurbeleid (zie 2.5).

In paragraaf 2.5 – Monitoring van natuurbeleid wordt een verwijzing naar bovenstaande passage opgenomen.

In het kader “Wat doen we voor natuurbeheer?” als actiepunt toevoegen:

Vaststellen van en Provinciaal Monitoringsplan Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer

In tabel 1 is het opstellen van het *Provinciaal Monitoringsplan Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer 2017 – 2021* als volgt opgenomen.

Product:

Provinciaal Monitoringsplan Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer 2017 – 2021

Inhoud:

Het PMP-ANLb maakt het mogelijk het ANLb te evalueren en de effectiviteit ervan te beoordelen. Bij de monitoring wordt onderscheid gemaakt tussen beheermonitoring (het verzamelen van natuurgegevens in

en rond beheereenheden die nodig zijn om het agrarisch beheer goed uit te kunnen voeren) en beleidsmonitoring (het verzamelen van gegevens op provinciale schaal om de realisatie van de beleidsdoelen op provinciaal, landelijk en Europees niveau te evalueren). De verantwoordelijkheid voor de beheermonitoring ligt bij het agrarisch collectief Poldernatuur Zeeland, de Provincie is verantwoordelijk voor de beleidsmonitoring.

Bijhorende pijler(s) / betreffend onderdeel natuurbeleid:

Natuurbeheer

Betrokken partijen (in ieder geval; aanvulling mogelijk):

Het plan is een provinciale uitwerking en aanvulling op de landelijke monitoringsafspraken en opgesteld in afstemming met Poldernatuur Zeeland.

Planning / termijn:

2017-2021

Rol Provincie:

Het PMP-ANLb wordt door GS vastgesteld en aan de Statencommissie Ruimte gestuurd ter kennisname. Het PMP-ANLb beschrijft de monitoring en evaluatie van het provinciale ANLb-beleid.

2. Zeeuwse Milieufederatie – Multifunctionele bufferzones

Toevoegen aan het vierde tekstblok van paragraaf 5.4 – Multifunctionele bufferzones:

Voorwaarde aan de verdienmodellen is logischerwijs wel dat zij geen negatief effect hebben op de natuurwaarden in het aangrenzende natuurgebied of op het landschap (inclusief omgevingskwaliteiten als rust, ruimte en duisternis).

3. Rijkwaterstaat – benaming

De naam Deltaprogramma Zuidwestelijke Delta wordt in de tekst van de Natuurvisie gewijzigd in **Deltaprogramma / Voortschrijdend Uitvoeringsprogramma Zuidwestelijke Delta**.

4. Mw. H. De Vos – toegankelijkheid natuur

Het streven naar minimaal 90% toegankelijke of beleef natuur en het bevorderen van recreatief medegebruik wordt door indiener onwenselijk geacht omdat dit tot teveel verstoring en vernieling van de natuur leidt. De Provincie hecht veel waarde aan een goed toegankelijke of beleefbare natuur, maar wel onder voorwaarde dat dit aanwezige natuurwaarden niet schaadt. Dit kan iets explicieter in de tekst worden vermeld. Daarom wordt voorgesteld om in paragraaf 6.2 - *Extra recreatieve voorzieningen in de natuur* de tekst aan te passen door de volgende toevoegingen.

Door de stakeholders is aangegeven dat het van belang is dat de Provincie kaders en randvoorwaarden aan natuurbeleving stelt. Zonering van groen is volgens hen goed en noodzakelijk. Er moet een balans zijn tussen natuurbeleving en natuurkwaliteit.

De Provincie onderschrijft dit. Waar ruimte is (en de natuurwaarden het toelaten) kunnen kansen worden benut. Attracties horen daarmee niet thuis in een natuurgebied, maar kunnen wel in de randzone worden ontwikkeld, mits zij geen negatief effect hebben op de natuurwaarden van het natuurgebied of op het landschap. In sommige gevallen is een combinatie mogelijk, bijvoorbeeld als het om een aan natuur gelieerde attractie gaat, op een niet gevoelige plek, zoals bijvoorbeeld een klimbos of andere vormen van speelnatuur.

Wijzigingen naar aanleiding van het evaluatierapport van PBL

5. Actualisering passage over PBL-rapport in paragraaf 2.5

Aan het einde van paragraaf 2.5 Monitoring van natuurbeleid werd het evaluatierapport van het PBL geïntroduceerd en aangekondigd. Inmiddels is dit rapport verschenen. Daarom is deze passage als volgt geactualiseerd.

De eerste PBL-evaluatie is op 25 januari 2017 beschikbaar gekomen en in februari 2017 aan PS ter kennisgeving aangeboden. Het rapport is een lerende evaluatie, omdat de provincies nog maar 3 jaar verantwoordelijk zijn voor het natuurbeleid en geeft naast conclusies ook aanbevelingen. Het rapport gaat over 3 onderdelen: biodiversiteit, natuur-maatschappij en natuur-economie. Deze onderdelen komen overeen met de thema's, die zijn uitgewerkt in de voorliggende Natuurvisie van Zeeland.

Algemene conclusie is dat de provincies op de goede weg zitten. Met de provinciale plannen kan een flinke bijdrage aan de internationale biodiversiteitsdoelstellingen worden geleverd. Enkele aanbevelingen komen terug in de volgende hoofdstukken bij de betreffende onderwerpen.

Naast de VRN en de PBL-evaluatie zijn er nog andere rapportages en evaluatiemomenten, bijvoorbeeld voor de PAS.

6. Inzet dwingend instrumentarium en het behalen van de natuurbeleidsdoelen

Het PBL signaleert in zijn evaluatierapport dat uitsluiting van bepaalde instrumenten voor het beschikbaar maken van grond voor natuur, zoals onteigening en wettelijke herverkaveling een risico vormt voor de realisatie van de ontwikkelopgave (en daarmee het behalen van biodiversiteitsdoelen).

Naar aanleiding hiervan (en een onderdeel van de zienswijze van de ZMf) wordt voorgesteld om aan het einde van hoofdstuk 3 – Natuurontwikkeling een passage op te nemen over de verwachte voortgang van de ontwikkelopgave Natuurnetwerk Zeeland. Het tekstvoorstel voor deze passage is als volgt.

Voortgang ontwikkelopgave Natuurnetwerk Zeeland

In het rapport van het Planbureau voor de leefomgeving (januari 2017) is aangegeven dat de uitvoering van de plannen niet vanzelf gaat en een forse inspanning van de betrokken partijen vergt. Het PBL signaleert dat uitsluiting van bepaalde instrumenten voor het beschikbaar maken van grond voor natuur, zoals onteigening en wettelijke herverkaveling een risico vormt voor de realisatie van de ontwikkelopgave. Uitgangspunt in voorliggende Natuurvisie is en blijft vrijwilligheid van verwerving. Daarbij is een dwingend instrumentarium niet nodig omdat door inzet van het kavelruilbureau en de grondbank vooruitgang wordt geboekt in de realisatie van het Natuurnetwerk. Het PBL noemt als strategie voor bevordering van de voortgang realisatie van natuur door agrariërs, maar constateert tegelijkertijd dat de belangstelling vooralsnog beperkt is en dat het in sommige gevallen ook niet (goed) met de natuurdoelen te combineren is. In Zeeland hebben zich ook nog geen agrariërs aangemeld voor functieverandering en inrichting van landbouwgrond naar natuur. Indien er gegadigden zijn en het om percelen binnen de begrenzing gaat, kan ook door agrariërs gebruik worden gemaakt van het gebruikelijke provinciale instrumentarium (in de vorm van het Subsiestelsel Kwaliteitsimpuls Natuur en Landschap). Tot slot wijst het PBL erop dat er naast risico's ook kansen zijn om te verzilveren. Hierbij wordt concreet flexibiliteit van de begrenzing van het Natuurnetwerk genoemd. In Zeeland is bij de herijking van de Ecologische Hoofdstructuur desgevraagd toegezegd dat wij hier flexibel mee om gaan als het gaat om kansen voor het robuuster maken van natuurgebieden en met name afronding ervan. Voorwaarde is wel dat minstens in gelijke mate wordt bijgedragen aan het behalen van de internati-

onale natuurdoelen (Vogel- en Habitatrichtlijn) en aan het op orde brengen van de milieuocondities van bestaande natuurgebieden (vooral waterhuishouding). Dit is procedureel mogelijk middels een kleine planwijziging van het Natuurbeheerplan, waarbij tegelijkertijd elders een even groot areaal minder of even kansrijke begrensde nieuwe natuur wordt geschraapt. Zo kunnen boeren relatief slechte landbouwgrond afstoten ten behoeve van de ontwikkeling van een robuuster natuurnetwerk.

Tegen het einde van de looptijd van deze Natuurvisie zal de voortgang van de ontwikkelopgave worden geëvalueerd en zullen de ontwikkelstrategieën zo nodig worden aangepast.

7. Bevindingen met betrekking tot de ambities versterken relatie natuur en economie en versterken maatschappelijke betrokkenheid.

In een kader in het inleidende deel van hoofdstuk 5 – *Natuurverbreding* zijn de bevindingen uit het PBL-evaluatierapport opgenomen met betrekking tot de ambities versterken relatie natuur en economie en versterken maatschappelijke betrokkenheid. Ook wordt hier ingegaan op het belang van (o.m.) deze ambities voor het behalen van de Europese biodiversiteitsdoelen. Het tekstvoorstel voor dit kader is als volgt.

Natuurverbreding geëvalueerd door het Planbureau voor de Leefomgeving

In het evaluatierapport van het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) wordt geconstateerd dat Provincies en Rijk hun ambities voor natuur hebben verbreed; naast biodiversiteit zetten ze in op het versterken van de maatschappelijke betrokkenheid en de relatie tussen natuur en economie. Provincies zijn hiermee volop aan het experimenteren, maar hebben de ambities nog niet uitgewerkt in concrete doelen en beleidsstrategieën.

Dit komt deels doordat beleidsontwikkeling voor deze twee ambities voor provincies relatief nieuw is en ze, in tegenstelling tot beleid voor biodiversiteit, veel minder kunnen voortbouwen op eerdere beleidsstrategieën en -ervaringen. Zowel Rijk als provincies hebben nog veel vragen over hoe ze maatschappelijke initiatieven voor natuur kunnen aanjagen en verder brengen en hoe ze deze initiatieven en hun eigen ambities met elkaar kunnen verbinden.

Een andere belangrijke verklaring is dat provincies hun beleid vooral richten op de internationale natuurdoelen vanwege het verplichtende karakter hiervan en de afspraken in het Natuurpact. Veel provincies kiezen ervoor om hier het grootste deel van hun capaciteit en middelen op in te zetten en veel minder op het versterken van de maatschappelijke betrokkenheid en de relatie tussen natuur en economie.

Uit de evaluatie komt naar voren dat provincies veel behoefte hebben aan het gezamenlijk ontwikkelen en uitwisselen van kennis over en ervaringen met thema's als het versterken van de maatschappelijke betrokkenheid en de relatie tussen natuur en economie. Het PBL concludeert dat om te kunnen leren, het opbouwen van een lerend vermogen in zowel de eigen organisatie als in het netwerk cruciaal is.

Toch hebben we in Zeeland al praktijkvoorbeelden van de koppeling van natuur en economie en natuur en maatschappij:

- het project Akkervogelparadijs in de Kop van Schouwen (zie 2.2.1)
- het grensoverschrijdende project 2Bconnect voor vergroening van bedrijven- en recreatieterreinen
- de realisatie van tijdelijke natuur op de terreinen van Yara en Valuepark Terneuzen (de Mosselbanken)
- de gebiedsontwikkeling Waterdunen (recreatie, natuur en kustverdediging)
- ecologisch bermbeheer (zie 2.2.2)
- diverse soortbeschermingsprojecten op erven van agrariërs
- natuurbeheer door Stichting Open Duin (zie 5.2)

Verder zijn er op dit gebied in Zeeland nog kansen, zoals het onder speciale voorwaarden verpachten van percelen van de grondbank (duurzame landbouw) (zie 8.1), de uitvoering van een agenda integraal agrarisch natuur- en landschapsbeheer (zie 2.2.1), multifunctionele bufferzones langs kwetsbare natuurgebieden (zie 5.4) en het betrekken van ondernemers bij het realiseren van recreatieve voorzieningen in natuurgebieden en vormen van natuurbeleving (via de opgave Beleef Zeeland, zie 6.1 en 8.1).

Dat natuurverbreding van belang is blijkt wel uit de volgende conclusie in het PBL-rapport. Het PBL constateert dat wanneer alle afspraken uit het Natuurpact worden nagekomen de geschiktheid van de omgevingscondities voor een duurzaam voortbestaan van Vogel- en Habitatrichtlijnsoorten op land (= het doelbereik) toeneemt van 55% nu naar 65% in 2027. Een doelbereik van 80% kan worden behaald wanneer er een verbetering van alle milieu-, water- en ruimtelijke condities in het natuurnetwerk plaatsvindt (meer dan afgesproken in Natuurpact), het agrarisch natuurbeheer zich focust op de soorten van het boerenland (doen we in Zeeland al) en milieucondities rondom het natuurnetwerk worden verbeterd (in Zeeland willen we een pilot voor bufferzones opstarten).

Om tot een volledig doelbereik te komen (100%) is nieuw geschikt leefgebied buiten het natuurnetwerk nodig. Het gaat dan om bv. het vergroten van het natuurnetwerk, meer natuur in de stad en slimme natuurcombinaties (zie 5.1). Het PBL constateert dat voor een volledig doelbereik het essentieel is dat werk wordt gemaakt met de ambities voor het versterken van de relatie tussen natuur en economie en het versterken van de maatschappelijke betrokkenheid. Van groot belang daarbij is een verdergaande verduurzaming van de landbouw. Experimenten met natuurinclusieve landbouw (zie kader bij 5.4) bieden interessante aanknopingspunten, maar voor het verbreden en verdiepen van deze vernieuwing zijn systeeminterventies nodig zoals vergroening van het Gemeenschappelijke Landbouwbeleid (GLB) en het stellen van extra milieueisen aan de landbouw. Daarnaast kunnen provincies het agrarisch natuurbeheer meer richten op het verbeteren van milieu- en watercondities (in Zeeland willen we een agenda integraal agrarisch natuurbeheer opzetten). Er komt landelijk een werkgroep om de bevindingen van PBL verder op te pakken.

Overige wijzigingen

8. Planologisch beschermde deel van het Natuurnetwerk Zeeland

Het kaartje in paragraaf 1.1.1 – Bescherming Natuurnetwerk Zeeland is naar aanleiding van een vraag in PS van 16 december 2016 voorzien van een toelichting. Deze luidt als volgt.

Planologisch beschermde delen van het Natuurnetwerk Zeeland – ingevolge het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (2011) en de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (2012) zijn de Deltawateren en de Noordzee wel onderdeel van het natuurnetwerk, maar geldt voor deze gebieden niet het “nee, tenzij-regime”. Bij de vaststelling van de Verordening Ruimte Provincie Zeeland in 2012 is er daarom voor gekozen het buitendijks gelegen Natuurnetwerk buiten de begrenzing van het planologisch beschermde deel van het Natuurnetwerk te houden. Dit m.u.v. de permanent drooggevallen schorren, slikken en platen in het Veerse Meer en de Grevelingen. Bij de herziening in 2016 is dit niet veranderd.

9. Ontwikkelopgave nieuwe natuur

In hoofdstuk 3 – Natuurontwikkeling stond dat de ontwikkelopgave nieuwe natuur tot 2027 1000 ha bedroeg. Per 1-1-2017 is dat nog ca. 955 ha. Dit is op verscheidende plaatsen in de tekst aangepast.

10. Tekstkader Langetermijnperspectief Natuur Schelde-estuarium

De actuele stand van zaken is toegevoegd door het benoemen van de uitvoering van een gezamenlijke systeemanalyse.

11. Koppeling multifunctionele bufferzones met deelgebiedenbenadering Kustvisie

In paragraaf 5.4 - *Multifunctionele bufferzones* is een alinea opgenomen waarin mogelijke koppeling wordt geschetst tussen deze bufferzones en de aandachtsgebieden uit de Kustvisie. Deze alinea is aangepast aan de inhoud van de concept versie van de Kustvisie van 14-12-2016.

De tekst van de alinea was als volgt.

Bij het realiseren van multifunctionele bufferzones is er een koppeling te maken met de deelgebiedenbenadering in de Kustvisie die eind 2016 wordt vastgesteld. In de Kustvisie worden gebieden van landschappelijke waarden aangeduid. Voor deze gebieden worden strategieën ontwikkeld voor het behouden en versterken van deze waarden in combinatie met de (on)mogelijkheden voor nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen, zoals bijvoorbeeld multifunctionele bufferzones.

De tekst is als volgt gewijzigd.

*Bij het realiseren van multifunctionele bufferzones is er een koppeling te maken met de deelgebiedenbenadering in de Kustvisie die **voorjaar 2017** wordt vastgesteld. In de Kustvisie worden **zogenaamde aandachts- en beschermingsgebieden** aangeduid. Voor deze gebieden worden strategieën ontwikkeld voor **respectievelijk het ontwikkelen van ruimtelijke kwaliteiten en het behouden en versterken van landschappelijke waarden** in combinatie met de (on)mogelijkheden voor nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen, zoals bijvoorbeeld multifunctionele bufferzones.*

12. Koppeling stimuleringsgebieden voor landschapontwikkeling met deelgebiedenbenadering Kustvisie

In paragraaf 7.3 - *Stimuleringsgebieden voor landschapontwikkeling* is een alinea opgenomen waarin mogelijke koppeling wordt geschetst tussen deze stimuleringsgebieden en de aandachtsgebieden uit de Kustvisie. Deze alinea is aangepast aan de inhoud van de concept versie van de Kustvisie van 14-12-16.

De tekst van de alinea was als volgt.

Er is een koppeling te maken met de deelgebiedenbenadering in de Kustvisie die eind 2016 wordt vastgesteld. In de Kustvisie worden gebieden van landschappelijke waarden aangeduid. Voor deze gebieden worden strategieën ontwikkeld voor het behouden en versterken van deze waarden in combinatie met de (on)mogelijkheden voor nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen.

De tekst is als volgt gewijzigd.

*Er is een koppeling te maken met de deelgebiedenbenadering in de Kustvisie die **voorjaar 2017** wordt vastgesteld. In de Kustvisie worden **zogenaamde aandachts- en beschermingsgebieden** aangeduid. Voor deze gebieden worden strategieën ontwikkeld voor **respectievelijk het ontwikkelen van ruimtelijke kwaliteiten en het behouden en versterken van landschappelijke waarden** in combinatie met de (on)mogelijkheden voor nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen, **zoals bijvoorbeeld multifunctionele bufferzones.***

13. Toevoeging in uitvoeringstabel – bijlage 1

In de ontwerp-Natuurvisie was onder 1.2 – Soortenbescherming (wettelijk) opgenomen dat de Provincie samen met betrokken partijen twee pilotprojecten voor proactieve soortenbescherming gaat initiëren. Deze actie was echter niet in de in de uitvoeringstabel (bijlage 1) van de ontwerp-Natuurvisie opgenomen. Dat is nu als volgt hersteld.

Product:

Twee pilots proactieve soortenbescherming

Inhoud:

Bij proactieve soortenbescherming worden voorafgaand aan een bepaalde ontwikkeling die negatieve effecten op één of meer soorten kan hebben, voldoende mitigerende maatregelen genomen ten gunste van een duurzame instandhouding van een populatie van die soort(en). Door deze investeringen vooraf worden hindernissen die op een later moment kunnen optreden reeds weggenomen.

Bijhorende pijler(s) / betreffend onderdeel natuurbeleid:

Natuurbescherming

Betrokken partijen (in ieder geval; aanvulling mogelijk):

Gemeenten, ZLTO en bijvoorbeeld in geval van woningbouw en renovatie partijen als woningbouwverenigingen, Bouwend Zeeland en bouwondernemingen.

Planning / termijn:

2017/2018

Rol Provincie:

GS zullen een onderzoek instellen. Naar aanleiding van de resultaten van het onderzoek zullen middelen voor extra voorzieningen worden gevraagd via de reguliere begrotingscyclus.

Zienswijze Zeeuwse Milieufederatie

Provincie Zeeland
T.a.v. College van Gedeputeerde Staten
Postbus 6001
4330 LA Middelburg

Middelburg, 13 februari 2017

Onderwerp: zienswijze Natuurvisie Zeeland

Geacht College,

Hierbij wil de Zeeuwse Milieufederatie, mede namens de Stichting Het Zeeuwse Landschap en de Vereniging Natuurmonumenten, reageren op het ontwerp Natuurvisie Zeeland 2017-2022. Wij vinden het beleidsmatig een goede nota, die ook nog eens heel overzichtelijk en prettig leesbaar is. Uit de nota blijkt dat het Zeeuwse natuurbeleid na het laatste Decentralisatieakkoord en het Natuurpact compleet en volwassen geworden is.

De provincie Zeeland staat al vanaf de jaren negentig, het begin van de realisatie van de Zeeuwse EHS, landelijk bekend om haar goede natuurbeleid. In die tijd zijn de basale afspraken gemaakt, die in de natuurvisie vermeld staan op pagina 12 en die tot op de dag van vandaag succesvol zijn toegepast. Zij vormen ook nu weer de basis voor de natuurvisie. Het betreft de vrijwilligheid bij aankopen, eenheid van beheer, voorkomen van planologische schaduwwerking en een goede afstemming met landbouw, waterbeheer en recreatie.

Door deze afspraken is het natuurbeleid Zeeland al vele jaren breed maatschappelijk gedragen. Door consequent vanuit deze basis te opereren is de provincie voor alle maatschappelijke organisaties, (natuur, landbouw, recreatie) en andere overheden (gemeenten en waterschap) een betrouwbare overheid gebleken. Het consistente en tegelijk heel pragmatische Zeeuwse natuurbeleid is daardoor effectief gebleken en deze lijn wordt in de natuurvisie consequent doorgetrokken, wat veel vertrouwen voor de toekomst geeft.

In de nota worden alle bouwstenen van het provinciale natuurbeleid op een ordelijke wijze weergegeven: bescherming, beheer, ontwikkeling, herstel, verbreding en beleving met daarop aanvullend het landschapsbeleid. Daarmee is het beleid compleet geworden en gezien de aandacht die

Jouw stem voor natuur en milieu

Kousteensdijk 7 t 0118 654180
4331 JE Middelburg e info@zmf.nl i zmf.nl

er is voor de uitvoering en de middelen (budget en grond) ook realistisch. Op grond hiervan kunnen de Zeeuwse natuurwaarden behouden blijven en verder uitgebouwd, waardoor onze mooie provincie naast de noodzakelijk bijdrage aan de biodiversiteit ook voor de inwoners en de vele toeristen nog aantrekkelijker wordt. Het is dan ook goed, dat er nadrukkelijk gezocht wordt naar verbreding en beleving met respect voor de natuur en het landschap.

Naast bovenstaande algemene reactie willen wij nog drie zaken onder de aandacht brengen:

- ④ Bij het agrarisch natuurbeheer (2.2.1) wordt ingezet op meer effect en grotere efficiency. Dit is inderdaad gewenst omdat al drie decennia op verschillende manieren getracht is om via aangepaste landbouw te komen tot meer natuur- en landschapswaarden in het agrarische gebied. Helaas is in de loop der jaren uit diverse onderzoeken gebleken dat het rendement van het agrarische natuurbeheer voor natuur en landschap tot nu toe teleurstellend laag is, terwijl er wel veel budget aan is besteed. Het is dan ook terecht dat bij het Natuurpact besloten is om nu expliciet te werken aan een effectiever en efficiënter systeem. Het is gewenst dat in de natuurvisie wordt aangegeven hoe en wanneer het natuureffect van het agrarische natuurbeheer via monitoring gemeten gaat worden.
- ④ Bij natuurontwikkeling (3) is het gewenst om expliciet te vermelden, dat er via de zogenaamde kleine planwijzigingen flexibel met de begrenzing van de nieuwe natuur kan worden omgegaan als het mogelijk is om relevante aankoopkansen te benutten. Bij de herijking van de EHS in 2013 is dit desgevraagd toegezegd. Dit betreft met name verdere afronding van Oudlandreservaten als de St. Laurens Weihoek, de Oude Veerseweg en de Yerseke Moer. Als er zich daar, mogelijk na ruiling via de grondbank, aankoopmogelijkheden voordoen, kunnen deze via een kleine planwijziging benut worden, waarbij er tegelijkertijd elders minder kansrijke begrensde nieuwe natuur geschrapt kan worden. Op deze manier worden de kerngebieden uitgebouwd en kunnen de boeren relatief slechte landbouwgrond afstoten ten behoeve van natuurontwikkeling.
- ④ De multifunctionele bufferzones (5.4) zijn bedoeld als buffer rond de natuurkernen. Op zich een logisch idee, dat in het verleden echter lastig te realiseren bleek (het zgn. "spiegelei-model"). Er wordt vermeld, dat de realisatie van bufferzones kostbaar is, omdat er tijdelijk uitbreukname van landbouwgrond mee gemoeid kan zijn. Er dienen dan ook renderende verdienmodellen ontwikkeld te worden. Bij de recent opgestelde Kustvisie is het idee van bufferzones ook geopperd. Ook toen hebben wij erop gewezen, dat de verdienmodellen niet ten koste mogen gaan van de natuurwaarden, het landschap of de rust, ruimte en openheid. Kortom: het middel moet niet erger zijn dan de kwaal.

Met inachtneming van bovenvermelde aandachtspunten, willen wij nogmaals uitspreken, dat wij de natuurvisie een belangrijke, complete en waardevolle beleidsnota vinden. Deze geeft ons het vertrouwen, dat het Zeeuwse natuurbeleid, waar de provincie al vele jaren landelijk koploper mee is, volwaardig en consistent voortgezet wordt. Er daar mag de provincie Zeeland best trots op zijn!

Met vriendelijke groet,
mede namens Het Zeeuwse Landschap en Natuurmonumenten

Ir. G.M. van der Slikke,
voorzitter

Zienswijze Rijkswaterstaat

Rijkswaterstaat
Ministerie van Infrastructuur en Milieu

RWS BEDRIJFSINFORMATIE

Provincie Zeeland
Gedep. Staten
Postbus 6001
4330 LA Middelburg

Rijkswaterstaat Zee en Delta

Poelendaeesingel 18
4335 JA Middelburg
Postbus 556
3000 AN Rotterdam
T 088 797 46 00
F 0118 62 29 99
www.rijkswaterstaat.nl

Contactpersoon

Wijnokus, J.W.A.
Adviseur Ruimtelijke
Ordering & Omgevingswet
T 06 117 09 216
zd-ruimtelijkeplannen@rws.nl

memo

reactie natuurvisie

Geachte college van Gedeputeerde Staten,

Op 4 januari jl. maakte u bekend de ontwerp-natuurvisie vastgesteld te hebben. Graag geven wij via deze weg enkele aandachtspunten aan u mee.

Belang Rijkswaterstaat

Rijkswaterstaat is beheerder van het Hoofdwegennet, het Hoofdvaarwegennet en het Hoofdwatersysteem. Rijkswaterstaat heeft als grootste beheerder voor een aantal Natura 2000-gebieden de rol van voortouwnemer om het opstellen en uitvoeren van de beheerplannen voor de aangewezen gebieden. Rijkswaterstaat voert daarnaast als beheerder aanvullende (mitigerende) maatregelen uit voor de instandhouding van soorten en habitats in Natura 2000 gebieden, voor zover deze verband houden met het door Rijkswaterstaat uitgevoerde gebruik en waterbeheer. In de aanwijzingsbesluiten vanuit de natuurwetgeving is expliciet vastgelegd welke soorten en habitats beschermd zijn en welke afwegingskaders daarbij gelden.

Met het uitvoeren van de maatregelen in het kader van de Europese Kaderrichtlijnwater (KRW) waarborgt Rijkswaterstaat de 'ecologische basiskwaliteit'. De KRW beoogt in 2021 of uiterlijk in 2027 een goede chemische en ecologische toestand te bereiken in alle oppervlaktewateren. Realisatie van de 'ecologische basiskwaliteit' is de taak en verantwoordelijkheid van Rijkswaterstaat.

Gezien de belangen van Rijkswaterstaat vragen wij u om plannen als deze voortaan ook aan Rijkswaterstaat te sturen via zd-ruimtelijkeplannen@rws.nl.

Aandachtspunten

Ten aanzien van de natuurvisie constateren wij dat deze een kapstoknota is en daarmee vooral een visie op hoofdlijnen betreft. De aanleiding voor opstelling vooral gevonden moet worden vanuit de verplichtingen vanuit de nieuwe Wet natuurbescherming die per 1 januari jl. van kracht is. In uw inleiding geeft u dit ook aan. Hierdoor worden kansen voor integrale beleidsvorming en ontwikkelingen, alsook verbanden met duurzaamheid mogelijk gemist. Wij nodigen u uit om bij de eerstvolgende actualisering van uw beleidskaders hier op in te zetten; Rijkswaterstaat denkt in dit verband graag met u mee.

Daarnaast willen wij een aantal zaken uit de visie aanstippen waar wij vragen of opmerkingen bij hebben.

RWS BEDRIJFSINFORMATIE

Pagina 1 van 2

RWS BEDRIJFSINFORMATIE**Rijkswaterstaat Zee en
Delta****Datum**
7 februari 2017

- In paragraaf 2.2 gaat u kort in op het belang van bermen en een mogelijke afzet van maaisel. Elders in de visie zien wij dit onderwerp niet terug komen, terwijl juist de bermen een belangrijk natuurlijk kapitaal vormen en ook een enorm potentieel hebben voor het ecosysteem.
- Uw visie gaat niet in op het probleem van zwerfvuil en plastic afval in water en zee. Deze vervuiling (met alle gevolgen van dien) is ook terug te vinden in de natuur op het land. Wij vragen u daarom om in uw visie hier aandacht te besteden.
- Op p. 38 gaat u in op de Herstelmaatregelen in de Delta, waarbij u het voorbeeld van het Volkerak Zoommeer noemt. Wij vragen u deze passage iets meer te verduidelijken, door met name aan te geven dat het draait om zowel terugkeer van getijdenbeweging in de Grevelingen om de waterkwaliteit met betrekking tot zuurstofloosheid te verbeteren, als de doelstelling van een zout Volkerak Zoomeer met beperkt getij om de waterkwaliteit te verbeteren (met name met betrekking tot blauwalgen).
- Op p. 39 en op verschillende andere plaatsen waar het *Deltaprogramma Zuidwestelijke Delta* wordt genoemd kan beter het *Deltaprogramma / Voortschrijdend Uitvoeringsprogramma Zuidwestelijke Delta* worden genoemd. Bovendien gaat het Deltaprogramma Zuidwestelijke Delta over Veiligheid en Zoetwater en niet over Natuur. Het Voortschrijdend Uitvoeringsprogramma Zuidwestelijke Delta behelst ook het werken aan de schaduwkanten van de gerealiseerde Deltawerken van na 1953. Indien u over dit specifieke punt nog vragen heeft, dan kunt u contact opnemen met Leo Adriaanse (06 212 74 706 of leo.adriaanse@rws.nl).

Ik hoop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd. Indien u nog vragen heeft kunt u contact opnemen via de contactgegevens zoals genoemd op de eerste bladzijde.

Met vriendelijke groet,

Wijnekus, J.W.A.
Adviseur Ruimtelijke Ordening & Omgevingswet

RWS BEDRIJFSINFORMATIE

Pagina 2 van 2

Zienswijze Vereniging Nehalenniagebied

VERENIGING NEHALENNIAGEBIED

<http://www.nehalenniagebied.nl>

K.v.K. nr 22043307

Secretaris: P. Pattenier
Nehalenniaweg 10
4357 AW Domburg
2° secr.: I.M. van Haaften-Kuiper
Bosbeekweg 25
6721 MH Bennekom
vereniging@nehalenniagebied.nl

PROVINCIE ZEELAND	
AFD.	AMBT
AFD. TERMIJN	
DATUM	- 9 FEB. 2017
DOC.NR.	
ZAAK NR.	
CLASS.	

Domburg, 4 februari 2017

Aan het College van Gedeputeerde Staten van de Provincie Zeeland
Postbus 6001
4330 LA Middelburg

Geacht College,

Onze vereniging heeft met belangstelling kennis genomen van de Natuurvisie 2017-2022 en wij willen graag onze zienswijze kenbaar maken.

Zoals u kunt lezen op onze website: www.Nehalenniagebied.nl is onze doelstelling de volgende:
De Vereniging Nehalenniagebied staat voor het behoud en de verbetering van de natuurlijke schoonheid van het Nehalenniagebied gelegen aan de NO-zijde van Domburg. Dit duingedeelte met strand verbonden aan het dorp Domburg en de Manteling is bijzonder door de natuur, de aanwezigheid van monumenten en door de historie. Daar willen we zuinig op zijn. Delen ervan zijn aangemerkt als Natura 2000 gebied.

Vanuit deze achtergrond zijn we verheugd te lezen dat en hoe de Provincie Zeeland staat voor behoud en verbetering van de natuur. We kunnen ons vinden in uw visie en voelen ons gesterkt bij onze inzet en activiteiten voor het Nehalenniagebied, dat natuurlijk maar een heel klein stukje van de provincie is.

Onze ervaring is dat de natuur in het Nehalenniagebied onder druk staat van uitbreidingsplannen en intensivering van het toerisme. Juist dit overgangsgebied tussen bebouwd gebied en de duinen en de zee is kwetsbaar. We zien hoe de recreatie en de bebouwing langzaam oprukken o.a. onder druk van projectontwikkelaars. En dat terwijl juist de recreatie belang heeft bij rust en ruimte. Daar komen toeristen voor en dat maakt Zeeland uniek om te wonen.

We willen daarom pleiten voor het openhouden van duinen en stranden, voor een provinciaal principeverbod van bebouwing in de duinen en op de stranden.

In 2018 wilt u het beheerplan "De Manteling" vaststellen.

Onze vereniging wil graag haar inbreng geven met name voor wat betreft de overgangszone tussen de Manteling en de bebouwde kom van Domburg, het Nehalenniagebied. Middels deze aanmelding en onze website weet u ons te vinden.

Vriendelijke groet,

P.Pattenier

Zienswijze mw. De Vos

College van Geleputeerde Staten van Zeeland
Postbus 6001
4330 HA Middelburg

7-2-2017

Reactie op Natuurvisie Zeeland 2017-2022
Gericht College,

Omwille van de biodiversiteit vind ik minimaal 90% van de nieuwe natuur toegankelijk en/of beleefbaar te maken veel te veel en het bevorderen van recreatief medegebruik van onwenselijk.
Levert verstoring, vertrapping, kapot rieden, rommel op.
Het beheer van natuurgebieden moet beter.
Niet grote grazers, maar natuurliefhebbers moeten beheren. Het jakkere van honden moet aangepakt worden.

Tevens neem ik de vrijheid mijn Kustvisie te geven.

~~Veerse Brouwerseiland~~

PROVINCIE ZEELAND	
AFD. WBN	AMBT.
AFD. TERMIJN	pb. nat
DATUM	- 8 FEB. 2017
DOC. NR.	
ZAAK NR.	
CLASS.	

Mollebosplan (meer los erbij)

Zeeuwse hague (surfschool moet maar andere plek in Veerse meer, strandpaviljoen The View niet in duinen maar verderop bij BANGAARD op asfaltgedeelte.

Algemeen: strand en duinen leeg later.

Om jonge duinen kanste geven moet er veel meer afgezet worden.

Landschap en beeldkwaliteit vind ik heel belangrijk.

Maakt Zeeland de donkerste provincie zijn.

hield 1 groot windmolenpark op land bij

Missingen Oost. Verder nergens.

groene groeten en veel waaierd toegevoerd

van de Vos,

